

**A Haza, mint otthon –
párok identitás beszélgetése magyarságról és otthonosságról. A „4kép projekt”
Tájékoztató a programról**

A *Haza, mint otthon* beszélgetés-sorozat törekvése a ma hazánkban együtt élő nemzedékek, valamint különböző gyökerű csoportok *otthonosság élményének erősítése*, ami képes megtartani őket szülőhazájukban, mint az ország polgárait. A XX. századi történelem szinte minden magyar családban súlyos traumákat okozott, melyek a történettudomány - több irányú feltárást - végző jelentős eredményei, az irodalom és filmművészet jeles alkotásai, valamint számos emlékezetpolitikai és pedagógiai kezdeményezés dacára máig érzékeltetik a hatásukat. Jelentős eredményeket mutatott fel az elmúlt 30 évben a nemzeti identitás kutatása terén a hazai szociálpszichológia is. A különböző veszteségek, feldolgozatlan fájdalmak, csoportos és egyéni sérelmek, elintézetlen indulatok átörökített sztereotípiák és előítéletek formájában gyakran állják útját annak, hogy békében tudjunk élni egy közös hazában.

E helyzet kezelése felé tesz lépéseket a „Haza, mint otthon” program. A fókuszban az a kérdés áll, hogyan érezzük ma itt magunkat, miért marad, aki mehetne. A közérzetünk, az otthonosság megélése mennyiben függ össze az identitásunkkal, annak történelmi gyökereivel, a csoportokkal, ahová tartozónak gondoljuk ma magunkat? Milyen személyes és családi történetek formálták a mai státuszt, s milyen közbülső átalakulások jellemezték a folyamatot? A program célja a személyes identitást, hovatartozást formáló eseményekről, élményekről, átalakulásokról és történelmi meghatározottságokról folyó diskurzuson keresztül *elősegíteni a kölcsönös megértés és a tolerancia működési formáinak jobb megismerését.*

A program ezt oly módon valósítja meg, hogy az egy közös országban élő különböző csoportok – konkrétan zsidó és nem zsidó magyarok – egymást jól ismerő - munkatársi, baráti, házasársi kapcsolatban álló - tagjait együttműködésük eredményeinek, örömteli élményeinek megosztására kéri, és arra, hogy identitásuk, hovatartozásuk közös és eltérő elemeihez, *magyarságukhoz és a zsidósághoz való viszonyukról* beszéljenek. Mikor, mennyiben, miként befolyásolták előnyösen vagy zavaróan az otthonosságérzetüket személyes tapasztalatok és/vagy társadalmi, ideológiai hatások? Tartalmában új elem, amely megkülönbözteti más programoktól, hogy a hangsúlyt pozitív alapállásból *az együttélés lehetőségére, a különbségek megismerésére, a felmerülő problémák megértésére, konstruktív kezelésének differenciált útjaira helyezi.*

A forma, amelyben a program megvalósul egyfajta *találkozás különböző nemzedékek és kultúrák között* egy alkalmanként 25-30 fős csoport keretében, melynek lesznek állandó vendégei és alkalmilag meghívott résztvevői. A tíz foglalkozást magába építő beszélgetéssorozat tíz, a személyes élményeiket megosztó résztvevő pár (20 fő) önkéntes vállalása révén valósul meg, akik a kezdeményezők ismerősi köréből kerülnek ki. Ők a társadalmunk különböző területeiről érkező, pályájukon sikeres értelmiségiek - azonosulva a projekt törekvéseivel - önként vállalják a nem könnyű feladatban való részvételt. Van köztük közgazdász, ügyvéd, művész, művészettörténész, pszichológus, tanár, tanácsadó. Mint különböző nemzedékek képviselői - a mai negyvenesektől a II. világháborút gyerekként átélőkig, vagy közvetlenül a háború után születettek - eltérő történelmi tapasztalatok élményeit hozzák magukkal. Számukra a részvétel a projektben lehetőség arra, hogy megfogalmazzák életüknek az identitás és otthonosság kérdésével kapcsolatos fontos történéseit és döntéseit, s megosszák azok tanulságait másokkal. A beszélgetéseken hallgatóságként résztvevő fiataloknak – néhány önként, érdeklődésből jelentkező ELTE hallgató – módjuk lesz szembesülni a velünk élő

történelem változatos példáival, és kérdezni a különböző korszakok tanúit.

Az identitás-beszélgetéseket, mint újszerű kezdeményezést két moderátor vezeti, Járó Katalin pszichológus és Nagy Gábor ügyvéd. 2018 őszén a Magyar Tranzakció-analitikus Egyesület ÉN, TE, MI-RE MEGYÜNK EGYÜTT? AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS ÖRÖME ÉS ÜRÖME elnevezésű konferenciáján az általuk vezetett *A magyarságtudat építőkövei* műhely keretében saját tapasztalatot szerezve jutottak arra, hogy az identitás témát és a megközelítésére létrehozott „4 kép eljárást” érdemes lenne szélesebb körben is kipróbálni és terjeszteni. Akkor a műhelybeszélgetés keretében egy nagyon személyes modellbeszélgetés demonstrálását képzeltek el, amely onnan indult, hogy ők ketten két nemet, két generációt, különböző vallású és származású, vidéki és fővárosi magyar állampolgárokat képviselnek. Ezzel párhuzamosan szakmailag azonos pszichológiai iskolának, állampolgárként a keresztény zsidó párbeszédnek, az országot történelmileg széthasító árkok temetésének elkötelezettek. Emellett mély személyes szimpátiát táplálnak egymás iránt, kedvelték, amikor TA-a könyvek létrehozásán együtt fáradozhattak. A különbségekre és azonosságokra egyaránt kíváncsian faggatták egymást nyilvánosan, a téma iránt érdeklődő szakmai közönség körében.

Az általuk a *Haza, mint otthon* programban alkalmazott módszer jelenleg a kimunkálás fázisában van. A lényege az, hogy a pároktól, akik vállalják, hogy az otthonosság élményük és identitásuk alakulásának kapcsolatáról nyilvánosan beszéljenek, előzetesen olyan fotók, szimbolikus jelek kiválogatását kérik, amelyek az illusztrálni kívánt életszakasz élményeit megidézve beavatják a jelenlévő közönséget abba, amit nekik, illetve családjuknak az adott időszak, bizonyos történelmi események jelentettek. A foglalkozásokon mindig egy-egy újabb pár reflektál egymás korábban kiválogatott, s a helyszínen a Prezi keretében kivetített 4-4 képre. Ezt követően a közönség is bekapcsolódik a képekről és tapasztalatokról kibontakozó élménycserébe.

A csoportos beszélgetések anyagát videofilm rögzíti két operatőr közreműködésével. A filmanyag felhasználása a személyiségi jogok védelmének követelményei szerint előzetes szerződések megkötésével történik

A moderátorok felelőssége, hogy a nyílt és őszinte beszélgetéshez nélkülözhetetlen bizalomteli, támogató légkört megteremtsék, és mindvégig fenntartsák. Az identitás és otthonosság egy érzékeny személyes téma, így a kiindulópont egy olyan egyezség valamennyi résztvevő között, hogy minden egyéni tapasztalat egyaránt fontos és érvényes összetevője a megismerni kívánt, s éppen a sokféleségétől izgalmas élménypalettának. A személyes történetekben létjogosultsága van igen különböző törekvéseknek és megoldásoknak az identitás elemek súlyát illetően a nemzeti vonatkozások központi szerepétől akár a teljes kiiktatásukig terjedő skálán. Várhatóan felbukkannak egymásnak ellentmondó vélekedések. Ezek sorában bizonyára lesznek kinek-kinek vonzó, vagy éppen ellenszenves elgondolások. Nyíltan kívánunk ezekről az eltérő benyomásainkról beszélgetni feltétlenül a kölcsönös bizalom fenntartásával kutatni, mi lehet az eredetük, milyen körülmények hatottak a formálódásukra. Együtt gondolkodunk, elvitathatatlan személyes élmények cseréjében veszünk részt. Semmiképpen sem feladtunk, hogy az eltérő nézetek történelmi igazságtartalmát megítéljük. Az sem, hogy egymást bármiről meggyőzzük. Leginkább kíváncsian rácsodálkozunk, hogy az úton, melyen egymás szomszédságában haladunk milyen sokféle egyéni válasz lehetséges olyan kérdésekben, melyekben hajlamosak lennénk kizárólag a sajátunkat érvényesnek tekinteni. A másképpen gondolás egyéni szempontjai nyíltan képviselhetők én-üzenetek formájában. Bántó személyeskedő minősítés viszont semmiképpen sem kaphat helyet. A bemutatott képek kapcsán a résztvevőket mindenről lehet kérdezni, nekik viszont módjukban áll szelektálni, s dönthetnek úgy is, hogy nem kívánnak válaszolni.

A beszélgetéseket a moderátorok indítják egy kis tematikus bevezetővel. A következő lépésben a szereplők a saját 4 képüket néhány percen felvezetik, bemutatva, miért éppen ezeket választották. Ezt követően a két szereplő beszélget az akkor ott az érdeklődését felkeltő képekről, egymást kérdezik és válaszolnak (A szóban forgó kép ilyenkor a Prezi segítségével kinagyítható). Ezután bekapcsolódik a közönség, a beszélgetés a képekről és az elhangzottakról folyik. Végül a moderátorok lezárják a valójában befejezhetetlen, de bizonyára sok érzést és gondolatot ébresztő eszmecsserét.

A moderátorok és operatőrök mellett a rendezvény stábjához tartozik egy szervező, a képanyag technikai előkészítője, valamint szakértői támogatók. Munkájuknak része, hogy két találkozó közötti időben egy összejövetel keretében elemzik a tapasztalatokat. Ezek nyilvános alkalmak, melyekbe bekapcsolódhat mindenki, aki észrevételeivel hozzá szeretne járulni a vállalkozás eredményességéhez.

A beszélgetés-sorozat szereplői a készülő *programfüzet* hasábjain előzetesen bemutatkoznak a közönségnek. Jelenleg a program első részének szervezése zárult le, a második féldő, április közepétől módot ad arra, hogy akik esetleg a közönség soraiban kedvet kapnak, aktív szereplőkké lépjenek elő.

A *Haza, mint otthon* program az ELTE PPK és a Magyar Tranzakció-analitikus Egyesület együttműködési szerződésének keretei között, s várhatóan a NEMZETI EGYÜTTMŰKÖDÉSI ALAP „Az új nemzedékek jövőjéért kollégiuma” által kiírt pályázat támogatásával valósul meg.

Szeretettel és izgatott kíváncsisággal várjuk a beszélgetések szereplőit, és valamennyi kedves, a *Haza, mint otthon* sorozat foglalkozásait részvételével megtisztelő érdeklődő vendégünket. Bízunk benne, hogy az út, amelyen most együtt elindulunk valamennyink számára izgalmas, s egyben gazdagító emberi kaland lesz. Ehhez kérjük a résztvevők együtt gondolkodó és együtt érző közreműködését.

Járó Katalin (jarokati41@gmail.com)

dr. Nagy Gábor (gabor.laszlo.nagy@avocat.hu)

Fontos tudnivalók

A találkozók helyszíne:

ELTE PPK, Budapest, Kazinczy u. 23-27. III. em. 311 terem

A 10 foglalkozás időpontja:

Február 12. és június 10. között minden második szerdán, 17.30 -19.30

Konkrét napok: febr. 12. és 26., márc. 11. és 25., ápr. 15. és 22., máj. 6., 13. és 27., jún. 10.

A foglalkozások időtartama: 90-100'

Személyiségi jogok: Azok, akik részt vesznek a beszélgetéssorozatban, előzetesen tudomásul vették, hogy arról videofelvétel készül, melynek további felhasználása kizárólag az érintettek előzetes beleegyezésével történhet meg.